

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSO del. Izabella Dyka
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa T. G. i J. D.

przeciwko T. G.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 25 maja 2016 r. sygn. akt I C 899/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 5 400zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz-Braun SSO del. Izabella Dyka

I ACa 1216/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 lutego 2017 r.

Pozwem z dnia 26 maja 2015 r. powodowie T. G. i J. D. wnieśli przeciwko pozwanemu T. G. o pozbawienie w części wykonalności tytułu wykonawczego, który stanowi ugoda sądowa z dnia 6 marca 2012 r., zawarta w sprawie sygn. akt I Ns 1247/07/P zaopatrzona w klauzulę wykonalności z dnia 21.08.2012 r. w części dotyczącej odsetek za opóźnienie

należnych od dnia 30 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty, tj. w kwocie 108 181,39 zł wyliczonej na dzień zapłaty tj. 03 czerwca 2015 r.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Powodowie podali, że zobowiązanie wynikające z ugody sądowej w sprawie I Ns 1247/07/P nie zostało przez nich spełnione z wyłącznej winy pozwanego, który pozostawał w zwłoce nie chcąc przyjąć od nich pieniędzy z depozytu sądowego oraz celowo odmawiając podania numeru rachunku bankowego i opóźniając spłatę oraz uzyskanie kredytu przez synów. Zachowanie pozwanego było zatem sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i stanowiło nadużycie prawa, a zobowiązanie w zakresie odsetek nie powinno być egzekwowane stosownie do art. 840 § 1 ust. 2 k.p.c. Pozwany dążył do uniemożliwienia wykonania zawartej z powodami ugody, a racjonalnie powinien być zainteresowany jak najszybszą spłatą tej kwoty przez powodów, tymczasem z uwagi na konflikt rodzinny i chęć zemsty na powodach utrudniał wykonanie ugody. Zatem tytuł wykonawczy w zaskarżonej części powinien zostać pozbawiony wykonalności.

Pozwany T. G. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie swego stanowiska pozwany podał, że jego celem było doprowadzenie do wykonania w całości ugody z dnia 06 marca 2012 r., nie zaś złośliwe utrudnianie powodom spłaty należności wobec niego. Powodowie mieli na jej podstawie oprócz spłaty dokonać przejęcia obciążeń dotyczących lokalu przy ul. (...) wraz z zadłużeniem hipotecznym oraz przejęcia zobowiązań kredytowych dotyczących mieszkania przy ul. (...), jak również wydać zabytkową szafę. Pozwany początkowo nie chciał udostępnić swojego numeru rachunku bankowego, lecz jego intencją było zapewnienie otrzymania od powodów nie tylko kwoty 330 000 zł, ale spowodowanie, aby powodowie uzyskali środki pieniężne niezbędne do realizacji pkt V ugody dotyczącego przejęcia obciążeń i zaległości.

W piśmie z dnia 10 listopada 2015 r. powodowie zmienili żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – ugody z dnia 6 marca 2012 r. zawartej przed Sądem Rejonowym (...)w K. do sygn. akt I Ns 1247/07/P zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 21 sierpnia 2012 r. – w części, tj. w zakresie odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 330.000 zł. objętej pkt III ugody w wysokości 108.181,39 zł.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy – ugodę sądową z dnia 6 marca 2012 r. zawartą przed Sądem Rejonowym (...)w K. do sygn. akt I Ns 1247/07/P, zaopatrzoną w klauzulę wykonalności z dnia 21 sierpnia 2012 r. – w części dotyczącej odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 330.000 zł. objętej pkt III ugody za okres od dnia 1 maja 2012 r. do dnia 2 sierpnia 2013 r.; w pozostałym zakresie powództwo oddalił; koszty postępowania wzajemnie pomiędzy stronami zniósł; nakazał ściągnąć od pozwanego T. G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 2697 zł. 41 gr. tytułem części opłaty od pozwu, od której powodowie zostali zwolnieni.

Sąd Okręgowy wskazał, że bezspornym w sprawie były następujące okoliczności:

Z wniosku pozwanego T. G. toczyło się przed Sądem Rejonowym (...)w K. przy uczestnictwie powoda T. G., powoda J. D. i E. D. postępowanie o podział majątku wspólnego – małżeńskiego E. D. i T. G., sygn. akt I Nc 1247/07/P.

Na mocy zawartej w dniu 06 marca 2012 r. przed Sądem Rejonowym (...)w K., Wydział I Cywilny ugody strony zgodnie postanowiły, m.in. iż w wyniku podziału majątku dorobkowego oraz zniesienia współwłasności :

II. a) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu spółdzielczego wraz z wyposażeniem, szczegółowo opisane w punkcie(...) ugody przypadło na współwłasność uczestników J. D. oraz T. G.;

b) własność nieruchomości opisanej w punkcie I a/ ugody wraz z udziałami w częściach wspólnych budynku i gruntu oraz wyposażeniem, przypadły w miejsce dotychczasowych współwłaścicieli na współwłasność po 1/2 części na rzecz J. D. oraz T. G.;

c) własność samochodu osobowego marki S. (...) kat(...), rok produkcji 2002, nr rejestracyjny (...), o którym mowa w punkcie I c/ ugody przypadł na współwłasność po 1/2 części na rzecz J. D., T. G. i E. D., oraz T. G.;

d) własność zabytkowej drewnianej szafy liczącej około 100 lat, o której mowa w Id/ ugody przyznano na wyłączną własność wnioskodawcy T. G.;

III. tytułem spłaty udziałów wnioskodawcy T. G. uczestnicy T. G. i J. D. zobowiązali się solidarnie zapłacić na rzecz wnioskodawcy T. G. kwotę 330.000 zł w terminie do 30 kwietnia 2012 r. wraz z odsetkami ustawowymi na wypadek opóźnienia w zapłacie.

IV. wnioskodawca T. G. zobowiązał się w dniu następującym po dniu otrzymania spłaty udziału, o której mowa w punkcie III ugody wydać solidarnie do rąk T. G. i J. D. lokal mieszkalny przy ul. (...) opisany w punkcie I a/ wraz z całym aktualnym wyposażeniem tegoż lokalu oraz przekazać – przenieść z tą datą wszelkie prawa przysługujące T. G. z tytułu umów najmu, których przedmiotem jest ten lokal.

V. wszelkie obciążenia dotyczące lokalu przy ul. (...) wraz z zadłużeniem hipotecznym (umowna hipoteka kaucyjna) z obowiązkiem spłaty całości kapitału kredytu jednorazowo, po uzgodnieniu z bankiem warunków tej spłaty – według stanu na dzień 16 lutego 2012 r. jest to kwota 19 263,33 CHF oraz zobowiązania kredytowe dotyczące mieszkania przy ul. (...) i zaległości płatnicze (czynszowe, w opłatach eksploatacyjnych, w opłatach za media, w spłacie rat kredytu) i wierzytelności dotyczące mieszkania przy ul. (...), w tym obciążające T. G., obciążenia komornicze z chwilą podpisania niniejszej ugody przejęli na siebie solidarnie T. G. i J. D., którzy tym samym zwolnili wnioskodawcę T. G. z obowiązku zapłaty tychże należności;

VI. szafę, o której mowa w punkcie I d/ ugody uczestnicy E. D., T. G. i J. D., zobowiązali się wydać solidarnie wnioskodawcy T. G. lub osobie przez niego upoważnionej w dniu w którym nastąpi wydanie przez T. G. nieruchomości lokalowej przy ul. (...) – zgodnie z punktem IV ugody;

Zgodnie z pkt VII strony z chwilą wypełnienia warunków ugody zrzekają, się względem siebie wszelkich wzajemnych roszczeń z tytułu podziału majątku dorobkowego oraz z tytułu zniesienia współwłasności będących przedmiotem postępowania pod sygn. akt. I Ns 1247/07/P i oświadczają, że niniejsza ugoda wyczerpuje wszelkie wzajemne roszczenia stron z tytułu podziału majątku dorobkowego oraz z tytułu zniesienia współwłasności. Koszty postępowania między stronami zostały wzajemnie zniesione.

Postępowanie w sprawie sygn. akt I Ns 1247/07/P postanowieniem z dnia 06 marca 2012 r. zostało umorzone. Ugody i postanowieniu o umorzeniu postępowania została nadana klauzula prawomocności w dniu 14 marca 2012 r.

Dalej Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany e-mailem z dnia 27 marca 2012 r. wezwał T. G. do zwrotu kwoty 1186,25 zł która została zajęta przez Komornika sądowego z pensji pozwanego na poczet zaległości wobec Spółdzielni Mieszkaniowej (...), stosownie do postanowień ugody z dnia 06 marca 2012 r. o przejęciu zobowiązań pozwanego przez powodów. Kolejne wezwanie o zapłatę m.in. kwot za media skierował e-mailem z dnia 11 kwietnia 2012 r.

Powodowie w toku postępowania do sygn. akt I Ns 1247/07/P oraz przy zawarciu w nim ugody z pozwanym nie posiadali środków finansowych, aby zapłacić T. G. kwotę 330 000 zł, wobec czego w trakcie postępowania I Ns 1247/07/P – jesienią 2011 r. wystąpili do banku o udzielenie im potrzebnego kredytu gotówkowego. Pozwany w chwili zawierania ugody wiedział o tych okolicznościach.

W dniu 10 kwietnia 2012 r. powodowie otrzymali decyzję kredytu hipotecznego nr (...) na mocy której otrzymali promesę otrzymania kredytu m.in. w kwocie 330 000 zł na spłatę, która miała nastąpić na rachunek wierzyciela kredytobiorców. Zabezpieczenie spłaty kredytu miał stanowić lokal mieszkalny przy ul. (...). Dla banku konieczne było przedstawienie oświadczenia z podpisem notarialnie poświadczonym T. G. wskazującego numer rachunku do wpłaty oraz kwotę wyczerpującą wszystkie roszczenia z tytułu ugody.

E-mailem z dnia 18 kwietnia 2012 r. powodowie wezwali pozwanego do złożenia oświadczenia potwierdzonego notarialnie, w którego treści wskaże on numer rachunku bankowego na który powodowie mają wpłacić kwotę wynikająca z ugody z dnia 06 marca 2012 r., co konieczne jest do złożenia w banku. Podkreślili, iż w pkt V ugody ustalono, iż T. G. i J. G. mają przejąć solidarnie zobowiązania kredytowe i wierzytelności T. G., jednak z ugody nie wynikała konieczność i termin ich spłaty, a jedynie przejęcia, a tym bardziej spłaty przed wskazaniem rachunku bankowego przez pozwanego. Ponowne wezwanie nastąpiło pismem skierowanym do pozwanego w dniu 21 kwietnia 2012 r. Powodowie jeszcze kilkukrotnie wzywali pozwanego o podanie numeru rachunku e-mailami i telefonicznie.

Pozwany odmawiał wskazania numeru rachunku na który mógłby zostać wpłacony kredyt, ponieważ wiedział że powodowie dostaną go w kwocie 330 000 zł, a zatem nie był pewien kiedy otrzymają dalsze środki na uregulowanie innych zobowiązań z ugody i kiedy zostanie ona w całości wykonana. Pozwany posiadał wówczas rachunek bankowy.

Pozwany jeszcze przed zawarciem ugody miał świadomość, że powodowie nie posiadają środków finansowych na spłatę kwoty 330 000 zł i muszą uzyskać te środki z kredytu hipotecznego. Wyraził zgodę na oględziny lokalu mieszkalnego stanowiącego zabezpieczenie hipoteczne kredytu przez przedstawicieli banku. Podczas rozmów z jednym z nich – doradcą Ł. J. odmawiał podania swojego rachunku bankowego na który miała zostać przelana kwota kredytu.

W dniu 24 kwietnia 2012 r. (data prezentaty) powodowie złożyli do Sądu Rejonowego (...)w K. wniosek o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego kwoty 330 000 zł z mocy ugody z dnia 06 marca 2012 r.

Postanowieniem z dnia 17 maja 2012 r. Sąd Rejonowy (...)w K., Wydział I Cywilny, sygn. akt I Ns 689/12/P zezwolił J. D. oraz T. G. na solidarne złożenie do depozytu sądowego kwoty 330 000 zł tytułem wykonania pkt III ugody zawartej przed Sądem Rejonowym (...)w K. w dniu 06 marca 2012 r., sygn. akt I Ns 1247/07/P, przy czym wpłata mogła zostać dokonana albo przez wnioskodawców albo – ich imieniem – przez (...) Bank S.A. w W., z zastrzeżeniem, iż przedmiot depozytu mógł zostać wydany uprawnionemu tj. T. G..

Od powyższego orzeczenia T. G. złożył apelację. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie, Wydział II Cywilny Odwoławczy z dnia 14 marca 2013 r., sygn. akt II Ca 1711/12 apelacja została oddalona.

Bank nie wyraził zgody na złożenie kwoty kredytu do depozytu sądowego, zaś udzielona promesa straciła ważność.

Pozwany pismem z dnia 19 czerwca 2012 r. wezwał powodów do niezwłocznego wykonania pkt V ugody z dnia 06 marca 2012 r. Prosił o przystąpienie do rozmów ze Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w K., (...)Bankiem oraz komornikiem Sądu Rejonowego (...). Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) odmówiła pozwanemu zwolnienia z długu wobec niej z tytułu opłat za lokal przy ul. (...) w K. za okres do dnia sporządzenia ugody sądowej.

Pismem z dnia 08 czerwca 2013 r. pozwany wniósł zapytanie do Sądu Rejonowego (...)w K., Wydział I Cywilny sygn. akt I Ns 689/12/P, czy została przekazana kwota 330 000 zł do depozytu sądowego zgodnie z postanowieniem tego sądu z dnia 17 maja 2012 r. oraz Sądu Okręgowego w Krakowie sygn. akt II Ca 1711/12, gdyż chce on złożyć wniosek o wydanie tego depozytu.

W odpowiedzi pismem z dnia 27 czerwca 2013 r. Sąd poinformował pozwanego, że żadna suma nie została do depozytu sądowego wpłacona.

W piśmie z dnia 29 lipca 2013 r. pozwany skierował do powodów wezwanie do zapłaty kwoty 330 000 zł na jego konto w Banku (...) w związku z ugodą z dnia 06 marca 2012 r. Wskazał, że na wpłatę oczekuje do dnia 07 sierpnia 2013 r., a następnie dokona wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Pismo to zawierające rachunek bankowy pozwanego zostało skierowane do powodów w dniu 02 sierpnia 2013 r. i w tym samym dniu zostało im doręczone.

W piśmie z dnia 16 sierpnia 2013 r. pozwany T. G. złożył oświadczenie, że jest jedynym właścicielem konta nr (...) w Banku (...). Podał, iż oświadczenie składa w związku z realizacją warunków pkt(...)ugody sądowej z dnia 06 marca 2012 r. Złożenie podpisu zostało poświadczona notarialnie przez notariusza E. K..

Powodowie po uzyskaniu numeru rachunku bankowego pozwanego ponownie wystąpili do banku o udzielenie im kredytu na kwotę 330 000 zł.

Pismem z dnia 30 października 2013 r. powodowie zostali powiadomieni o wszczęciu przeciwko nim przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...)w K. A. D. postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego – Ugody Sądu Rejonowego (...)w K. w sprawie I Ns 1247/07/P z dnia 06 marca 2012 r. w celu wyegzekwowania od dłużników wierzytelności w postaci należności głównej w kwocie 330 000 zł.

Gdy bank otrzymał informacje o zajęciu komorniczym odmówił udzielenia kredytu powodom.

W dniu 27 grudnia 2013 r. pozwany T. G. wniósł o rozszerzenie egzekucji o wyegzekwowanie od dłużników odsetek ustawowych od należności głównej naliczanych zgodnie z tytułem wykonawczym w postaci ugody z dnia 06 marca 2012 r., sygn. akt I Ns 1247/07/P.

Postanowieniem z dnia 14 stycznia 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym (...)w K.A. D. rozszerzył egzekucję w sprawie KM 2483/13 o należności z tytułu odsetek ustawowych od należności głównej naliczanych zgodnie z tytułem wykonawczym.

Stan zadłużenia powodów na dzień 14 stycznia 2014 r. wynosił:

- należność główna 329 930,49 zł

- odsetki wyliczone na dzień 14.01.2014 r. w wysokości 73 261,86 zł

i dalsze odsetki w kwocie 117,51zł za każdy dzień aż do dnia zapłaty.

Pismem z dnia 10 kwietnia 2015 r. matka powodów została powiadomiona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) wK.A. D. o pierwszym terminie licytacji nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku przy ul. (...) w K., którą wyznaczono na 8 czerwca 2015 r.

Na dzień 26 maja 2015 r. w sprawie KM 2483/13 do zapłaty pozostawała kwota 338 975,89 zł, w tym 199 236,23 zł tytułem należności głównej, 95 916,15 zł tytułem odsetek oraz 44 393,81 zł opłaty stosunkowej.

Powodowie spłacili zadłużenie pozwanemu w kwocie 330 000 zł z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży lokalu mieszkalnego należącego do ich babki. Uregulowali również w latach 2012-2013 część zadłużenia, którego dotyczył pkt 5 ugody.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione. Odwołując się do treści art. 840 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z treścią pkt III ugody z dnia 06 marca 2012 r. zawartej przed Sądem Rejonowym (...)w K., Wydział I Cywilny powodowie tytułem spłaty udziałów pozwanego w sprawie sygn. akt I Ns 1247/07/P zobowiązali się solidarnie zapłacić pozwanemu kwotę 330 000 zł w terminie do dnia 30 kwietnia 2012 r. wraz z odsetkami ustawowymi na wypadek opóźnienia w zapłacie. Ugoda ta stanowiła tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777 i art. 840 k.p.c. W braku zapłaty w powyższym terminie powodowie popadli w opóźnienie ze spełnieniem tego świadczenia od dnia 01 maja 2012 r.

Odwołują się do treści art. 354 § 1 i 2 k.c. Sąd Okręgowy uznał, że pozwany był zobowiązany do ścisłej współpracy z powodami jako wierzyciel i podania im numeru rachunku bankowego w celu prawidłowego wykonania przez nich jako dłużników zobowiązania. W sytuacji gdy pozwany wiedział, że powodowie na zaspokojenie jego roszczeń stwierdzonych ugodą potrzebują uzyskać kredyt, winien był – w ramach obowiązku przewidzianego w art. 354 § 2 k.c. – dokonać czynności, które tylko on mógł wykonać, a które umożliwiały powodom uzyskanie kredytu. Odmowa wskazania numeru rachunku stanowiła naruszenie w/w obowiązku. Zachowanie pozwanego można w tej sytuacji kwalifikować jako zwłokę wierzyciela, która uprawniałaby powodów do złożenia świadczenia do depozytu sądowego (art. 486 § 1 k.c.). Stan opóźnienia po stronie powodów (a w konsekwencji i obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie) ustalby w takiej sytuacji z chwilą złożenia świadczenia do depozytu, do czego – pomimo uzyskania przez powodów zezwolenia na złożenie – jednak nie doszło, gdyż bank odmówił wypłaty kredytu na rachunek depozytu sądowego. Zatem ocenić należy, że pomimo uzyskania zgody na złożenie do depozytu sądowego powodowie nadal pozostawali w opóźnieniu. Natomiast odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego należą się z założenia również za okres opóźnienia, któremu dłużnik nie zawinił. Uwzględnić wszakże należy, że powodowie – pomimo uzyskania orzeczenia zezwalającego na złożenie do depozytu – wskutek świadomych zaniechań pozwanego w ogóle kredytu nie uzyskali, a zatem nie mogli w zakładany i wiadomy od początku pozwanemu sposób uzyskać środków na spełnienie świadczenia. Opóźnienie w spełnieniu świadczenia było nie tylko niezawinione przez pozwanych, ale spowodowane zostało zachowaniem pozwanego, którego nie sposób zaakceptować z punktu widzenia zasad współżycia społecznego i etyki. Należy podkreślić, że uregulowanie zawarte w art. 354 § 2 k.c. stanowi wyraz ogólnej zasady postępowania wierzyciela, stanowiącej zasadę współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. Zatem zachowania wierzyciela naruszające tę zasadę nie mogą korzystać z ochrony prawnej. Odmowa podjęcia przez wierzyciela niewiązanych się z jakimkolwiek istotnym wysiłkiem czy kosztem działań niezbędnych dla uzyskania przez dłużnika środków potrzebnych na spełnienie zobowiązania (a tak należy zakwalifikować zachowanie pozwanego) narusza powyższą zasadę współżycia społecznego. Pozwany sam wskazywał, że cały czas posiadał rachunek bankowy w Banku (...), jednak odmawiał jego podania zarówno samym powodom, jak i przedstawicielom banku, w którym uzyskali oni promesę kredytu. W ocenie Sądu Okręgowego powoływane przez pozwanego przyczyny jego zachowania nie stanowią dostatecznego usprawiedliwienia braku współdziałania wierzyciela w spłacie świadczenia i utrudniania powodom przekazania kwoty na rachunek bankowy. Obawy pozwanego, że powodowie będą zwlekać z wykonaniem pozostałych zobowiązań zaciągniętych ugodą nie usprawiedliwiała utrudnienia powodom zgromadzenia środków na zapłatę kwoty 330 000 zł. Pozwany chciał wprawdzie w ten sposób doprowadzić do spełnienia przez powodów wszystkich warunków umowy z dnia 06 marca 2012 r. w szczególności tych związanych z przejęciem obciążeń co do lokalu przy ul. (...) w K., zadłużeń hipotecznych i kredytowych, a także obciążeń komorniczych związanych z mieszkaniem przy ul. (...). Niewykonanie lub nienależyte wykonanie jednego ze zobowiązań przez dłużnika uprawnia jednak wierzyciela do skorzystania ze środków ochrony przewidzianych prawem na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, w szczególności zaś do wymuszenia spełnienia świadczenia w drodze egzekucji, względnie dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. Brak jest jednakże podstaw do zaakceptowania swoistego wymuszania spełnienia takiego zobowiązania w drodze utrudnienia dłużnikowi wykonania innego zobowiązania i – w dalszej konsekwencji – skorzystania z uprawnień powstających wskutek niewykonania tego innego zobowiązania, w realiach niniejszej sprawy uprawnień znacznie dotkliwszych, gdyż stanowiących odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie znacznej kwoty pieniędzy. Jak już wskazano zachowania sprzeczne z zasadami współżycia społecznego zgodnie z art. 5 k.c. nie mogą korzystać z ochrony, a zatem osoba podejmująca takie zachowania nie może uzyskać korzyści będących skutkiem takiego zachowania. W realiach niniejszej sprawy korzyścią taką byłyby dla pozwanego odsetki za opóźnienie spowodowane jego zaniechaniem, wobec czego należało uznać, iż odsetki te pozwanemu się nie należą.

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że powodowie wystosowali do pozwanego wezwanie do podania numeru rachunku bankowego e-mailem z dnia 18 kwietnia 2012 r. Pozwany podał ten numer w piśmie z dnia 29 lipca 2013 r., które zostało wysłane powodom w dniu 02 sierpnia 2013 r. i w tej samej dacie zostało doręczone ich matce jako dorosłemu odbiorcy. Do wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) w K., sygn. akt V KM 2483/13-gdzie prowadzono egzekucję z lokalu przy ul. (...), który miał stanowić zabezpieczenie kredytu jaki miał zostać udzielony powodom, doszło w październiku 2013 r. Wobec tego w ocenie Sądu

Okręgowego przeszkoda w spłacie zobowiązania ustała w dniu 2 sierpnia 2013 r. a ponowna przeszkoda pojawiła się w październiku 2013 r. Zatem powodowie mieli okres ponad miesiąca na uzyskanie nowego kredytu, a nie wskazali żadnych konkretnych przeszkód w jego uzyskaniu. Uznać przeto należy, że w tym okresie popadli już w opóźnienie, które nie pozostawało w związku z jakimkolwiek niewłaściwym postępowaniem pozwanego. Skierowania przez pozwanego ugody do egzekucji po upływie 1 miesiąca od wskazania numeru rachunku nie można bowiem potraktować jako działania sprzecznego z zasadami współżycia społecznego względnie jako utrudniania powodem wykonania ich zobowiązania.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci ugody sądowej z dnia 06 marca 2012 r. zawartej przed Sądem Rejonowym (...) w K. sygn. akt I Ns 1247/07/P zaopatrzony w klauzulę wykonalności z dnia 21 sierpnia 2012 r. – w części dotyczącej odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 330 000 zł objętej pkt III ugody za okres od dnia 01 maja 2012 r. do dnia 02 sierpnia 2013 r. tj. co do kwoty 53 948,22 zł, w dalszym zakresie obejmującym odsetki za opóźnienie od dnia 03 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 100 k.c. oraz art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo oraz w zakresie orzeczenia o kosztach procesu, wniósł pozwany T. G., który zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego przez dokonanie tej oceny w sposób dowolny i bez wszechstronnego rozważenia dowodów co znalazło wyraz:

- w uznaniu, że dokument prywatny z dnia 10 kwietnia 2012 r. zatytułowany „decyzja kredytu hipotecznego nr (...)” stanowi dowód uzyskania przez powodów promesy otrzymania kredytu;

- w uznaniu zeznań świadka Ł. J. za wiarygodne, logiczne i spójne;

- w uznaniu zeznań powodów za wiarygodne, logiczne i spójne oraz zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie;

- w uznaniu, że zachowanie pozwanego, który nie podał powodom numeru swojego rachunku bankowego, jest naruszeniem obowiązku przewidzianego w art. 354 § 2 k.c.;

2. art. 232 k.p.c. polegające na zaniechaniu dopuszczenia dowodu niewnioskowanego przez pozwanego, do uzyskania którego nie był uprawniony to jest odpisu z księgi wieczystej nr (...);

3. art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej zapadłego orzeczenia.

Apelujący wniósł także o dopuszczenie dowodu z odpisu z w.w. księgi wieczystej na okoliczność czy powodowie w dniu 23 listopada 2012 r. zaciągnęli kredyt na kwotę umożliwiającą wykonanie w znacznej części punktu III ugody oraz protokołu posiedzenia z dnia 28 października 2013 r. sygn. akt I Co 3906/13/P na okoliczność ustalenia w jaki sposób powodowie realizowali ugodę zwłaszcza w części dotyczącej przejęcia zobowiązań pozwanego tj. punktu V ugody.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego T. G. jest nieuzasadniona.

Z uwagi na charakter zarzutów podniesionych w apelacji, jak również potrzebę wskazania podstawy rozstrzygnięcia (art. 382 k.p.c.), stwierdzić należy, że ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny Sąd Apelacyjny przyjął za własny bowiem wyprowadzony on został z dowodów, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie przeprowadzone w toku postępowania dowody, wyciągnął z nich wnioski logicznie poprawne i odpowiadające aktualnym poglądom na sądowe stosowanie prawa. O wnikliwości i poprawności tych wniosków świadczą pisemne motywy zaskarżonego wyroku, w których przedstawione zostały fakty stanowiące podstawę wydanego wyroku, a także podane zostały dowody będące podstawą tych ustaleń z jednoczesną ich oceną odnoszącą się do wiarygodności poszczególnych dowodów.

Wyraźnie podkreślić należy, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (orz. Sądu Najwyższego z 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95).

Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i ważąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655; uzasadnienie postanowienia SN z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99, LEX nr 51627; uzasadnienie wyroku SN z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1097/00, LEX nr 52624; uzasadnienie wyroku SN z dnia 29 września 2000 r., V CKN 94/00, LEX nr 52589; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok SN z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; uzasadnienie postanowienia SN z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499; uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § k.p.c. wymaga by skarżący wykazał, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189).

W apelacji takich skutecznych zarzutów dotyczących naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie podniesiono. Pozwany skupia się na kwestionowaniu decyzji dotyczącej przyznania kredytu hipotecznego nr (...) jednakże wszystkie zarzuty tego dotyczące są nietrafne. Wskazać bowiem należy, że przedmiotem niniejszego postępowania nie jest ocena czy decyzja ta była ostateczna ale to jak strony współdziałały przy wykonywaniu zobowiązań wynikających z umowy zawartej w sprawie do sygn. akt I Ns 1247/07/P. I tu wyraźnie podkreślić należy, że świadek Ł. J. – doradca (...) z o.o. – w sposób jednoznaczny podał procedurę poprzedzającą wydanie takiej decyzji oraz powody dla których nie doszło do zawarcia umowy. Oczywiście zeznania te są istotne niemniej jednak wyraźnie podkreślić należy, że to sam pozwany jednoznacznie oświadczył, że świadomie nie podawał powodów – swoim synom – numeru swego rachunku bankowego po to by „zmobilizować” ich do spłaty jego zadłużeń określonych w punkcie V umowy sądowej z dnia 6 marca 2012 r. zawartej w sprawie do sygn. akt I Ns 1247/07/P. Nie może budzić wątpliwości fakt, że wspomniana decyzja kredytu hipotecznego podpisana została przez Ł. J., w swoich zeznaniach podał i określił charakter współpracy z przyszłym kredytodawcą powodów. Świadek ten nie jest związany z żadną ze stron, a jego, wskazywane w apelacji nieprecyzyjności w zeznaniach mogą być uznawane jedynie za prawidłowy objaw utraty pamięci o szczegółach danej transakcji mającej miejsce kilka lat wcześniej.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 232 k.p.c. bowiem pozwany był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika i nie ma powodów by Sąd poszukiwał za stroną dowodów. Nawet jeżeli uznać, że pozwany nie mógł

uzyskać odpisu z księgi wieczystej, czy protokołu z posiedzenia w sprawie sygn. akt I Co 3906/13/P to we właściwym czasie mógł zgłosić stosowny wniosek do Sądu by ten zwrócił się o nie. Nieuczynienie tego spowodowało też oddalenie wniosków dowodowych dotyczących tych dokumentów na etapie postępowania apelacyjnego jako spóźnionych (art. 381 k.p.c.).

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. bowiem uzasadnienie wyroku Sądu I instancji zawiera wszystkie wymagane tym przepisem elementy i w pełni jasne są motywy i podstawa zaskarżonego wyroku.

Poczynione w sprawie prawidłowe ustalenia potwierdzają także poprawność zastosowania prawa materialnego. Wskazać bowiem należy, że stosunek zobowiązaniowy jest więzią prawną łączącą wierzyciela z dłużnikiem. W jego ramach obowiązki mogą spoczywać nie tylko na dłużniku, ale i na wierzycielu (zob. Domański, Instytucje. Część ogólna, s. 738 oraz A. Klein, Skutki, s. 148–149). Dlatego też art. 354 § 2 k.c. wyraźnie wskazuje na obowiązek wykonywania zobowiązania spoczywający także na wierzycielu, który to obowiązek istnieje w każdym stosunku zobowiązaniowym (por. G. Tracz, Pojęcie, s. 181). Jak podkreśla się w doktrynie, jego istnienie służy ochronie i zabezpieczeniu uzasadnionego interesu stron (A. Klein, Skutki, s. 146). Podstawowym obowiązkiem, który spoczywa na wierzycielu przy wykonywaniu zobowiązania, jest współdziałanie z dłużnikiem. Współdziałanie wierzyciela z dłużnikiem może być rozumiane jako takie zachowanie się wierzyciela, bez którego spełnienie świadczenia przez dłużnika jest w ogóle niemożliwe lub nadmiernie utrudnione (A. Klein, Skutki, s. 155; J. Dąbrowa, w: System PrCyw, t. III, cz. 1, s. 725; por. też wyroki Sądu Najwyższego: z 25 listopada 1998 r., II CKN 60/98, Legalis; z 25 lutego 2010 r., V CSK 297/09, Legalis; z 25 lutego 2015 r., IV CSK 297/14, Legalis oraz W. Warkało, Ogólne, s. 54–56).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 1998 r. (II CKN 60/98, Legalis) wyraźnie stwierdził, że jeżeli zobowiązanie polega na dokonaniu zapłaty przez dłużnika określonej sumy pieniężnej, to naruszenie przez wierzyciela obowiązku współdziałania może polegać przede wszystkim na podjęciu zachowań utrudniających, komplikujących lub uniemożliwiających dokonanie zapłaty przez dłużnika, np. przez ukrywanie przed dłużnikiem numeru konta, podanie fałszywego oznaczenia swego konta czy odmowę przyjęcia ofiarowanej gotówki, w razie gdy nie zastrzeżono zapłaty bezgotówkowej.

Podkreślić należy, że działanie wierzyciela poddane jest ocenie według jednakowych kryteriów jak działanie dłużnika (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 listopada 2000 r., II CKN 315/00, Legalis; z 6 lutego 2013 r., V CSK 162/12, Legalis; J. Dąbrowa, w: System PrCyw, t. III, cz. 1, s. 725 oraz M. Gutowski, w: Gutowski, Komentarz, t. I, art. 354, Nb 37).

Przyjąć zatem należy, że z kryterium zawartego w art. 354 § 2 k.c. wynika, iż wierzyciel domagający się spełnienia świadczenia, które formalnie zgodne jest z treścią zobowiązania, nie może domagać się uczynienia tego w taki sposób, aby szykanowało to dłużnika lub celowo – narażając na szkodę dłużnika – odraczać momentu przyjęcia świadczenia (zob. Domański, Instytucje. Część ogólna, s. 739; Korzonek, Rosenblüth, Komentarz KZ, t. I, s. 499 oraz J. Dąbrowa, w: System PrCyw, t. III, cz. 1, s. 726).

W doktrynie podkreśla się również, że obowiązek współdziałania obejmuje także obowiązek lojalności wobec kontrahenta, a więc powstrzymania się od wszystkiego, co byłoby przejawem naruszenia zasad uczciwości i słuszności w relacjach ukształtowanych w łączącym strony stosunku prawnym (F. Błahuta, w: Resich, Komentarz, 1972, t. II, s. 849; M. Safjan, w: Pietrzykowski, Komentarz, 2015, t. I, art. 354, Nb 15; P. Machnikowski, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz, 2016, art. 354, Nb 8; zob. też A. Szpunar, Charakter, s. 16 oraz stan faktyczny wyr. SN z 5.1.2011 r., III CSK 119/10, Legalis). Przy czym zasada lojalności oznacza przede wszystkim poszanowanie znanego wierzycielowi interesu dłużnika i takie jego postępowanie, aby nie narażać dłużnika na szkodę lub zbędne wydatki, które nie musiałyby być przez niego ponoszone dla właściwego wykonania zobowiązania.

Brak współdziałania wierzyciela z dłużnikiem może być zakwalifikowany jako zwłoka wierzyciela. To prowadzi do podstawowego skutku jakim jest zwolnienie dłużnika z odpowiedzialności za niewykonanie lub niewłaściwe wykonanie zobowiązania.

Przytoczone tu poglądy w sposób jednoznaczny potwierdzają trafność stanowiska wyrażonego przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku co do oceny postawy pozwanego i skutku polegającego na niemożności przypisania powodowi opóźnienia w wykonaniu zobowiązania w okresie od 1 maja 2012 r. do 2 sierpnia 2013 r.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. a o kosztach procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz – Braun SSO (del.) Izabella Dyka